

ارواح انسانها بعد از مردن به کجا می روند؟

<"xml encoding="UTF-8?">

از بررسی آیات و روایات معتبر در مساله مربوط به «عالم برزخ» در مقالات گذشته به این نتیجه رسیدیم که انسانها بعد از مرگ مثل سایر موجودات مادی فانی نشده، از بین نمی روند و در عالمی به نام «عالم مثال» زندگی می کنند و «عالم مثال» قالبی است که روح انسانها در آن قالب تا روز قیامت زندگی خود را خوب یا بد، در فردوس و یا عذاب و گرفتاری، ادامه می دهند. این عالم به نام «عالم برزخ» یا «قالب مثالی» نامیده می شود. این قالب مثالی، جرم ندارد و مادی نبوده، دارای حجم و وزن نیست و عالم خواب، نمونه ای کامل از عالم مثال است و برای تصویر عالم برزخ، تصویر کیفیت خواب دیدن و جریان و احوال آن کافی است چنانکه از پیامبر گرامی اسلام نقل شده است که فرمود:

«النوم اخ الموت كما تنامون تموتون و كما تستيقضون تبعثون».

«خواب برادر مرگ است، همانطور که می خوابید می میرید (و به عالم برزخ و عالم مثال وارد می شوید) و همانطور که بیدار می شوید، برانگیخته می شوید (و قدم به عالم آخرت و عالم سؤال و جواب و عالم بررسی اعمال گذشته در دنیا یعنی روز قیامت وارد می شوید)» (1).

در قرآن مجید در سوره زمر آیه 42 چنین می فرماید:

«اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَ الَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا ...».

«خداوند نفوس (انسانها) را هنگام مرگ آنها می گیرد و نیز نفوسی را که در عالم خواب نمرده است».

از آیه و روایت بالا نتیجه می گیریم که اصولاً خداوند خواب دیدن را برای انسانها به این جهت قرار داده است که بر آنان احتجاج کند که ارواح شما نیز بعد از مرگ چنین خواهد بود.

روایتی از امام موسی کاظم علیه السلام بر این امر دلالت دارد و آن روایت چنین است:

«انه روی فی الکافی باسناده عن ابي الحسن الكاظم عليه السلام انه قال فی قصة لمنکری المعاد من الامم

الماضية فاحدث الله فيهم الاحلام و لم يكن قبل ذلك فاتوا نبیهم فاخبروه بما راو و ما انکروا من ذلك فقال: ان الله تعالى اراد ان يحتج علیکم بهذا هكذا تكون ارواحهم اذا متم و ان بليت ابدانکم تصیر الارواح الی عقاب تبعث الابدان».

«ثقة الاسلام مرحوم کلینی در اصول کافی به سند خود روایتی از امام ابوالحسن امام کاظم علیه السلام نقل می کند که آن حضرت در بیان داستان منکرین روز قیامت از امت های سابق چنین فرمود: خداوند خواب دیدن را در میان آنها قرار داد در حالیکه آنان در مقابل گفتار پیامبرشان به او می گفتند که در مورد آنچه می گوئید که در آینده بعد از مردن رخ خواهد داد، نمونه هائی نشان بده، در پاسخ آنان فرمود:

«خداوند اراده کرده است بر شما از طریق خواب دیدن احتجاج کند بر اینکه ارواح نیز بعد از مردن هم چون خواب دیدن از بدن خارج می شوند و باز با اراده خداوند به هنگام برپائی روز رستاخیز به بدنهای بر می گردند تا عقاب الهی را ببینند».

این سؤال قرن‌ها قبل از ظهور اسلام نیز همواره مطرح بوده است که ارواح بعد از مرگ به کجا می‌روند؟ و چه کیفیتی دارند؟

«مرحوم کلینی» در کتاب «اصول کافی» به سند صحیح از امام هفتم امام موسی کاظم علیه السلام چنین نقل می‌کند :

«انه قيل له يرون ان ارواح المؤمنين في حواصل طير خضر حول العرش» یعنی به آن حضرت گفته شد که گروهی چنین عقیده دارند که ارواح بعد از مرگ در چینه دان پرندگان سبز در اطراف عرش الهی جمع می‌شوند! و در آن جای می‌گیرند! آیا به نظر شما این عقیده صحیح است؟

در پاسخ این سؤال امام معصوم روایتی از پیامبر گرامی اسلام چنین نقل فرمود :

«لا، المؤمن اكرم على الله ان يجعل روحه في حواصل طير و لكن في ابدان كابدانهم» (2).

«پیامبر فرمود : نه، مقام مؤمن بالاتر از این است که خداوند روح او را در چینه دان پرندگان قرار دهد بلکه در بدنهای مثالی مثل بدنهای دنیائی قرار می‌گیرند» .

مطابق روایات دیگر وارد شده از ائمه علیهم السلام، زندگی در عالم مثال مثل زندگی در عالم دنیا است و هر کاری که در این دنیا انجام می‌دهیم در آن دنیا نیز با بدنهای مثالی، آنها را انجام خواهیم داد چنانکه در روایتی از امام صادق علیه السلام چنین وارد شده است :

«فاذا قبضه الله صير تلك الروح في قالب كقالبه في الدنيا فياكلون و يشربون، اذا قدم عليهم القادم عرفوه بتلك الصورة التي كانت في الدنيا و الآخرة» .

«هنگامی که خداوند روح انسان را قبض می‌کند، روح او را در قالبی قرار می‌دهد مثل قالب دنیائی، پس می‌خورند و می‌آشامند و هنگامی که فرد جدیدی از عالم دنیا، نزد آنها برود او را به همان صورت دنیائی می‌شناسند (یعنی قالب مثالی آنها به قالب دنیایی شان شباهت خواهد داشت) .

و در دنباله روایت قبلی از امام صادق علیه السلام چنین وارد است :

«ان الارواح في صفة الاجساد في شجرة الجنة تتعارف و تتسائل فاذا قدمت الروح على الارواح تقول دعوها فانها قد اقبلت من هول عظيم ثم يسئلونها ما فعل فلان و ما فعل فلان فان قالت لهم تركته حيا ارتجوه و ان قالت لهم قد هلك قالوا قد هوى هوى هوى ...» (3).

یعنی : «ارواح در عالم مثال صفات و ویژگی های اجساد را دارند و در کنار درختان بهشتی قرار می‌گیرند (گرچه خود اجسام و جرم آنها را ندارند) و در آنجا همدیگر را می‌شناسند و از حال هم سؤال می‌کنند، هنگامی که روحی تازه بر ارواح وارد می‌شود ارواح به هم می‌گویند او را به حال خود بگذارید زیرا او تازه از هول و هراس بزرگ و عظیمی (سختی مرگ) خلاصی یافته است .

[پس از آرامش روح تازه وارد] از برخی اشخاص اسم می‌برند و از حالات آنها در دنیا می‌پرسند، روح تازه وارد (در قالب مثالی) اگر در جواب آنها بگوید هنوز زنده است، اظهار امید به ملحق شدن وی به آنها را می‌کنند و اگر بگوید هلاک شده و مرده است می‌گویند که به آرزوی نفس خود رسیده است .

از این روایت و روایات دیگر شبیه به آن به وضوح استفاده می‌شود که انسانها بعد از مردن در قالبی شبیه قالب بدن جسمی زندگی می‌کنند منتها قالب مثالی جرم مادی نداشته، اجزاء و حجم و وزن و ... ندارد .

پی نوشت ها :

- (1) کلمات مکنونة من اهل الحکمة و المعرفة، مرحوم ملا محسن فیض کاشانی، ص 139 - 140 .
- (2) همان، ص 140 - تفسیر المیزان، استاد علامه طباطبائی، ج 15، ص 80 - 81 .
- (3) همان، ص 141 .